

УДК 159.9:378.14

В. О. Каламаж

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРУПОВОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті визначено психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності групових проектів під час вивчення іноземної мови. Узагальнено переваги та недоліки групових проектів, а також виокремлено можливі причини виникнення останніх. Запропоновано структуру додаткових компетентностей викладача іноземної мови для ефективного управління групою проектною діяльністю.

Ключові слова: *групова проектна діяльність, професійно-значимі компетенції, проектне мислення, сумісна діяльність.*

В статье проанализированы психолого-педагогические условия обеспечения эффективности групповых проектов в ходе изучения иностранного языка, а также преимущества и недостатки групповых проектов. Выделены возможные причины появления недостатков групповых проектов. Автор предложил структуру дополнительных компетентностей преподавателя иностранного языка для эффективного управления групповой проектной деятельностью.

Ключевые слова: *групповая проектная деятельность, профессионально-значимые компетенции, проектное мышление, совместная деятельность.*

This article defines psycho-pedagogical conditions of group projects' effectiveness in the process of learning a foreign language. Advantages and disadvantages of group projects were generalized and possible causes of emerging of latter ones were distinguished. The author proposed a structure of additional competencies of a foreign language instructor for effective management of a group project activity.

Key words: *group project activity, professional significant competencies, project thinking, joint activity.*

Постановка проблеми. Проектна діяльність як інноваційна форма організації навчання останнім часом привертає все більше

уваги у зв'язку з завданнями реформування освіти. Ідеї проектного навчання отримують усе більше прихильників як найбільш релевантні для досягнення єдності теорії і практики, втілення міждисциплінарного підходу та інтеграції різногалузевих знань, а також різних видів діяльності (пошукової, пізнавальної, ігрової, навчальної, комунікативної, творчої тощо) формування широкого спектру особистісних якостей студентів (соціальне партнерство, толерантність, навчальна мотивація й мотивація саморозвитку тощо) та професійно-значимих компетенцій, зокрема комунікативних умінь, метакогнітивних навичок, критичного мислення тощо.

У педагогічній літературі навчальний проект розглядають як інноваційний дидактичний засіб розвитку, навчання, виховання. У галузі навчання іноземної мови метод проектів характеризується дослідниками як вершина в ієрархії активних методів, оскільки він містить у собі всі елементи, притаманні цій групі методів: самостійний пошук студентами необхідної інформації; розв'язання ними значимої проблеми; розігрування ролей і підпорядкування певним правилам та умовам з обов'язковим створенням продукту та його презентацією [7]. Водночас групова проектна діяльність, у процесі якої виникає сумісна діяльність і професійно-орієнтоване спілкування майбутніх фахівців, має низку переваг порівняно з індивідуальними проектами. Однак застосування групової проектної форми навчання пов'язане із низкою проблемних питань: методичних, організаційних, дидактичних, психологічних тощо. Тому на практиці потенціал означеного методу більшою мірою реалізується в індивідуальній формі, на відміну від групової, проблемні питання організації якої ще недостатньо досліджені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми проектування входять до сфери наукових зацікавлень багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Розвивається проектна парадигма в межах якої розглядаються концепти проектного мислення, самопроекування особистості, проектності соціокультурного середовища тощо (М. Г. Алексєєв, С. Д. Максименко, Ю. І. Машбиць, В. О. Моляко, Н. В. Матяш, Є. С. Полат, М. Л. Смульсон, Г. П. Щедровицький та ін.) [3; 5].

Особливості організації групових проектів в освіті висвітлено в публікаціях Т. Г. Белової, О. В. Ловкої, Д. О. Старкової, М. О. Ступницької та ін.

Про проект говорять як про філософію навчання, як про форму організації навчального процесу та як метод навчання, як про зміст навчання тощо.

Проектна діяльність визначається як «сумісна навчально-пізнавальна, творча чи ігрова діяльність, що має спільну мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямована на досягнення певного результату» [1], як «обмежений у часі завершений цикл дій, спрямований на досягнення поставленої мети, на розв'язання певної проблеми, що здійснюється студентами спільно, у співробітництві один з одним в проектних групах» [8], «спеціально організована спільна діяльність суб'єктів навчання у складі малих груп, спрямована на вирішення певної проблеми, метою якої є отримання професійних знань, умінь та навичок і яка завершується реалізацією реального суб'єктивно або об'єктивно нового практичного результату (продукту)» [3] тощо.

Обов'язковою умовою проектної діяльності є наявність заздалегідь пропрацьованого уявлення про кінцевий продукт діяльності, етапи проектування і реалізації, включно з рефлексією результатів [1].

Поняття «проект» тісно пов'язане з поняттями «результат» і «процес». «Результатом» називається продукт діяльності, що втілює в собі заздалегідь поставлену мету [6].

Є. С. Полат вважає, що потрібно розрізняти проект «як результат діяльності» (певне її оформлення) і проект «як метод пізнавальної діяльності». Вчений, характеризуючи метод проектів як «певним способом організовану пошукову, дослідницьку діяльність учнів», акцентує увагу на тому, що ця діяльність не просто передбачає досягнення того чи іншого результату, але й організацію процесу досягнення цього результату. Саме тому проблемою є те як оцінювати проект: тільки результат чи й сам процес, і що повинно бути критеріями оцінювання [4].

Головна відмінна риса управління групою проектною діяльністю полягає в тому, що здійснюється перехід від управління до співуправління та самоуправління учнями своєю навчальною діяльністю. Групова проектна діяльність базується на суб'єкт-суб'єктних відносинах [6].

У галузі навчання іноземної мови активно обговорюється проблема формування готовності викладачів, учнів та студентів до застосування групової проектної діяльності, формування відповід-

них навчальних та професійних компетенцій, досліджується роль та місце управлінських умінь у структурі професіоналізму викладача іноземної мови тощо.

Метою нашого дослідження є розглянути психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності групових проектів під час вивчення іноземної мови та запропонувати структуру відповідних додаткових компетентностей викладача іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Щоб встановити особливості організації групової проектної діяльності у процесі навчання іноземної мови, узагальнимо переваги і недоліки групових проектів, а також виокремимо можливі причини виникнення останніх [2; 3; 9; 10].

Переваги групових проектів:

- в учасників проектної групи формуються навички комунікації, спільної роботи, організації, прийняття рішень, розв’язання конфліктів, які неможливо сформувані під час виконання індивідуальних проектів;

- дозволяють здійснювати розподіл ролей і обов’язків, кожен учасник може проявити свої сильні боки в тій роботі, яка йому найкраще вдається;

- робота над проектом дає можливість проявити лідерські якості на його певному етапі, в результаті розподілу ролей і обов’язків;

- у межах проектної групи можуть виникнути різні шляхи розв’язання проблеми, ідеї, підвищується аргументованість позицій, що сприяє розвитку критичного мислення, креативності;

- групові проекти допомагають студентам розв’язувати більш складні завдання, з якими важче впоратися одному;

- сумісна робота дає можливість збагачуватися досвідом інших учасників, бачити найбільш ефективні стратегії поведінки і навчальної діяльності;

- дозволяють установлювати командну ідентичність із іншими членами групи;

- сприяє розвитку групової згуртованості та ціннісно-орієнтаційної єдності учасників проектної групи;

- зростає мотивація до навчання.

Водночас порівняно з індивідуальними проектами під час реалізації групової проектної діяльності можуть спостерігатися певні негативні ефекти, пов’язані з груповою динамікою (таблиця 1).

Таблиця 1

Негативні ефекти під час реалізації групових проєктів

Недоліки групових проєктів, пов'язані з груповою динамікою:	Можливі передумови виникнення
<p>Мотиваційні витрати, пов'язані з негативними побічними ефектами, що виникають під час групової взаємодії:</p> <p><i>Ефект соціального байдикування</i> – тенденція докласти менше зусиль під час групової роботи, ніж у випадку індивідуальної відповідальності. Дає можливість окремим студентам не проявляти активність, а «виїжджати» за рахунок більш ініціативних та відповідальних учасників групи.</p> <p><i>Ефект неоптимальної самодостатності</i> – бажання підвищити чи підтримати свій статус у групі шляхом прийняття всієї відповідальності за хід та результати проєктування на себе, що обмежує пізнавальну активність інших членів.</p> <p><i>Квазіактивність</i> – висока активність одного чи декількох учасників групового проєкту, що ініціюється непізнавальними мотивами (прагненням самоствердитися в групі, швидше завершити проєкт, уникнути зайвих зусиль тощо).</p> <p><i>Підміна ділових стосунків емоційним невдоволенням</i></p>	<p>Порушення паритетності взаємодії (несиметричність взаємоціннісних позицій) учасників групового проєкту, що відчувають різний ступінь довіри до себе і до інших. Соціальне байдикування, конформізм та групове мислення членів проєктної групи, як правило, проявляються під час взаємодії, де учасники відчувають менше довіри до себе, ніж до інших. Якщо ж учасники проєкту, навпаки, довіряють собі більше, ніж іншим членам групи, це призводить до появи неоптимальної самодостатності.</p> <p>Дифузія відповідальності, що пов'язана з розмитістю в групі індивідуального внеску кожного учасника. Виникає за умови ігнорування <i>принципу компліментарності</i> під час формування проєктної групи, що передбачає чітку узгодженість взаємодоповнюючих ролей учасників на різних етапах проєктування, а також гнучкість функціонально-рольової структури учасників проєкту з метою реалізації загальної мети. Призводить до соціального байдикування, конформного підпорядкування найбільш впливовим учасникам, а також до підвищення готовності прийняти ризиковане рішення.</p>
<p>Інтелектуальні витрати стосуються характеристик групової поведінки, яка може зменшити креативність і продуктивність:</p> <p><i>Групова думка</i> – ілюзорне єдинодумство учасників проєкту, що виникає внаслідок ізоляції ними думок, що є альтернативними думці більшості.</p> <p><i>Посилення зобов'язань</i> – тенденція груп із часом ставати більш відданими їхнім планам і стратегіям, навіть неефективним.</p> <p><i>Ефект загальної інформації</i> – тенденція груп концентруватись на інформації, яку поділяють усі учасники, та ігнорувати унікальну інформацію, хоча вона й стосується справи.</p> <p><i>Конформізм</i> учасників групового проєкту, що проявляється в зміні їх переконань у напрямі більшої згоди з групою в результаті її реального чи уявного тиску.</p>	<p>Різна система цінностей учасників проєкту, що визначає їх ставлення до об'єктів, значимих для групової діяльності (наприклад, для одних учасників значимим у ГПД є задоволення пізнавальних потреб, для інших – самоствердження в групі, для інших – можливість отримати результат завдяки іншим). Результатом є низька ціннісно-орієнтаційна єдність (ЦОЄ) учасників групи, що проявляється в різному баченні цілей групової взаємодії та власної ролі в ній.</p>

<p>Координаційні витрати – це час і енергія, яку витрачає група, водночас індивідуальна робота цього не потребує (час, щоб узгодити розклад, домовитись про зустріч, переписка, прийняття колективного рішення, об'єднання внеску кожного учасника тощо).</p>	<p>Ці витрати зростають із розміром групи, взаємозалежністю завдань, гетерогенністю групи: Чим більше людей у групі, тим більші координаційні витрати. Якщо завдання вимагають від учасників високої залежності один від одного під час усіх етапів роботи, то витрачається більше координаційних витрат, ніж під час таких завдань, які дозволяють студентам «поділитись і завоювати». Гетерогенність (різноманітність) групи збільшує координаційні витрати, особливо коли йдеться про мовні аспекти, подолання культурних відмінностей, і об'єднання найрізноманітніших навичок. Однак, оскільки різноманітність поглядів є одним із головних переваг групи, цього не обов'язково потрібно уникати.</p>
--	--

Негативні побічні ефекти, що виникають у процесі взаємодії проектної групи заважають продуктивному здійсненню сумісної діяльності її учасниками, тому не будь-яка проектна група є тим сприятливим середовищем, у якому відбувається професійний та особистісний розвиток студентів. Участь студентів у групових проєктах призведе до розвитку особистісних якостей і практикування відповідних навичок тільки тоді, коли будуть забезпечені необхідні психолого-педагогічні умови. Останнє вимагає від суб'єктів навчального процесу володіння відповідною компетентністю.

Широке використання групової проектної діяльності у практиці навчання іноземної мови часто обмежується тим, що вимагає від викладача додаткових компетентностей та пов'язане з низкою труднощів (таблиця 2). Це ускладнюється також тим, що студенти мають незначний попередній досвід участі у шкільній проектній діяльності; невизначене ставлення до майбутньої участі у проектній діяльності; низький рівень або брак знань про особливості проектної діяльності [3].

На основі результатів теоретичного аналізу, викладеного в таблиці 2, нами запропоновано структуру додаткових компетентностей викладача іноземної мови для ефективного застосування методу групової проектної діяльності. Зокрема, вона містить навички ефективного управління груповою динамікою. Однак не всі викладачі можуть професійно навчити студентів ефективної роботи в групах, розвивати комунікацію, навички координації, вирішення конфліктів тощо.

Таблиця 2

Основні проблемні ділянки реалізації групової проектної діяльності

Ділянка виникнення труднощів для викладачів:	Основні проблеми
<p><i>Додаткові часові затрати:</i> на визначення теми проекту, на контакти із зовнішніми експертами, на формування студентських груп; час на зустрічі з групою і контроль; час на визначення внеску кожного учасника групи тощо.</p>	<p>Викликані <i>особливостями групової проектної діяльності</i> порівняно з індивідуальними проектами</p>
<p><i>Додаткові компетентності для організації ГПД:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – навички ефективно справлятися із груповою динамікою та взаємодією учасників; – управлінські навички (мотивація, планування, організація, контроль, рефлексія); – сприяння розвитку метакогнітивних навичок студентів; – сприяння розвитку професійної спрямованості студентів. 	<p><i>Не сформована структура додаткових компетентностей для організації ГПД</i></p> <p><i>Неготовність деяких викладачів ефективно справлятися із груповою динамікою, що може виводити їх з особистої зони комфорту.</i></p> <p><i>Студенти рідко застосовують метакогнітивні навички у процесі навчання, не вміють їх ідентифікувати</i></p>
<p><i>Оцінювання процесу і продукту:</i> оцінювання навичок групової роботи і процесів групової динаміки може бути набагато складніше, ніж оцінювання групової роботи (продукту).</p> <p>Процес ГПД може бути оцінений відповідно до таких критеріїв, як здатність виробляти ідеї, уважно слухати різні погляди, неупереджено розподіляти роботу, вкладатися в дедлайни, вирішувати непорозуміння і спілкуватись ефективно.</p> <p>Це спричиняє труднощі, до яких готові не всі викладачі.</p>	<p>Викладач не готовий <i>оцінювати процес так само як і продукт</i>, оскільки розвиток навичок студентів працювати в групі не розглядається як одна із навчальних цілей курсу.</p> <p>Ефективне оцінювання процесу ГПД вимагає <i>продуманого розгляду навчальних цілей і комбінації оцінювальних підходів.</i></p> <p><i>Суб'єктивність оцінювання процесу ГПД.</i> Студенти не завжди щирі, коли оцінюють один одного чи себе. Тому оцінювання процесу потрібно розглядати в системі з оцінюванням результату ГПД та індивідуальних завдань.</p>

<p><i>Оцінювання як індивідуального, так і групового навчання:</i> оцінювання того, який внесок зробили учасники групи в загальний результат чи навчилися чогось із завдання є набагато важчим порівняно з індивідуальним оцінюванням. Потенційно може виникнути <i>демотивація старанних студентів</i>, якщо вони відчують, що їхні власні успіхи в ГПД залежать від учасників групи, які повністю не викладаються.</p>	<p><i>Визначення проектних альтернатив</i> у процесі планування групових проектів, щоб справитись із потенційними проблемами (наприклад, дозволити групі виключати з команди учасника, який не привносить внеску і потім забезпечити того студента іншим типом завдань (наприклад, завершити проект індивідуально, приєднатись до іншої групи, створити групу із іншими такими студентами).</p>
<p><i>Критерії оцінювання і схема виставлення оцінок.</i> При цьому можна використовувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – групове оцінювання: кожен учасник групи оцінює динаміку групи загалом; – взаємооцінювання: кожен учасник групи оцінює внесок одногрупників у загальний результат; – самооцінювання: кожен учасник групи документує й оцінює свій внесок у команду. <p>Схема виставлення оцінок повинна:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) відображати цілі навчання студента і б) мотивувати ту роботу, яку викладач хоче побачити. 	<p>Продуманість <i>критеріїв оцінювання</i>, в результаті чого студенти мають розуміти очікування і стандарти викладача. Водночас критерії для оцінювання і продукту, і процесу повинні бути оголошені студентам перед тим, як вони почнуть працювати, щоб давати повний звіт під час і наприкінці проекту.</p> <p>Продуманість <i>схема оцінювання</i>, як у ній буде визначатись вага різних компонентів групових проектів (наприклад: який відсоток підсумкової оцінки студента за проект буде базуватись на груповому vs. індивідуальному представленні? (50% на 50%, чи 80% на 20% тощо); Який відсоток буде базуватись на оцінюванні продукту vs. оцінюванні процесу? Яку роль в оцінюванні відіграє групове оцінювання, взаємооцінювання і самооцінювання?</p>

Не всі викладачі готові присвятити час на парі, щоб підкріпити ці навички і почуваються незручно, маючи справу з міжперсональними проблемами, які виникають у групах.

Викладачеві потрібно також уміти реалізовувати основні управлінські функції (мотивація, планування, організація, контроль, рефлексія), які містять досить широкий спектр відповідних управлінських умінь і стратегій (таблиця 3).

Окремою проблемою є навички сприяння розвитку метакогнітивних умінь студентів у груповій проектній діяльності. Констатуємо, що досліджень у цій ділянці недостатньо як у вітчизняній, так і зарубіжній психологічній літературі. Відомо, що студенти, які мають більш високорозвинені метакогнітивні навички, є більш успішними в навчанні (Baird, 1986; Swan, 1988). Не викликає сумніву, що у зв'язку з вищеозначеним викладачеві важливо уміти розвивати метапізнання, а для цього застосовувати ефективні методи розвитку метакогнітивних навичок та використовувати методи їх оцінки та самооцінки.

Водночас постає актуальне завдання уточнити теоретичне розуміння того як метакогніція, що властива індивідуальному навчанню, задіяна у груповій діяльності під час вирішення проблем групою.

Таблиця 3

Структура додаткових компетентностей викладача іноземної мови для ефективного управління групою проектною діяльністю

Вид управлінських методичних умінь	Складові умінь
Управління групою динамікою та соціально-психологічною взаємодією	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток в учасників соціально-психологічних умінь групової взаємодії (наприклад, пояснювати ідеї іншим, прислухатись до альтернативних ідей та поглядів, розподіляти відповідальність, координувати зусилля, вирішувати конфлікти, об'єднувати внески багатьох учасників групи тощо) та оптимізація соціально-психологічних динамічних процесів малих груп (згуртованості, психологічної атмосфери, ціннісно-орієнтаційної єдності); – активно будувати комунікаційні навички і навички вирішення конфліктів.
Мотивування студентів до групової проектною діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – визначати значиму проблему на основі потреб та інтересів учасників ГПД; – формулювати привабливу і досяжну ціль ГПД; – зацікавити в процесі розв'язання проблеми в групі; – демонструвати студентам практичну значущість розв'язаних навичок роботи в групі (наприклад, шляхом порівняння списку навичок, які, на думку студентів, оцінить

	<p>роботодавця (часто бачать їх у ключі їхньої спеціалізації) із відповідями справжніх роботодавців (які часто фокусуються на сфері загальних навичок, таких як здатність здійснювати чітку комунікацію і вміння працювати з іншими);</p> <ul style="list-style-type: none"> – нівелювати негативні або неправильні уявлення щодо групової роботи (наприклад, студенти можуть перелічити позитивні і негативні аспекти групи на основі їхнього попереднього досвіду і потім разом методом мозкового штурму продумати стратегії запобігання або пом'якшення потенційно негативних аспектів групової роботи); – підвищувати індивідуальну відповідальність шляхом комбінування групових завдань із індивідуальними.
<p>Організація роботи в групі</p>	<ul style="list-style-type: none"> – розподіляти студентів за проектними групами; – визначати характеристики учасників груп, які б були релевантними до навчальних цілей проекту (залежно від цілей проекту під час компонування груп варто звертати увагу на такі характеристики студентів: попередні знання, досвід і навички; мотивація (одні розглядають роботу в групі як пріоритет, щоб бути успішним в навчанні, інші – задоволені мінімальним балом, ще одні працюють суто із цікавості, інші – щоб задовольнити вимоги); різноманітність перспектив (гендер, культура, раса/етнічність, рідна мова – важливо впевнитись, що в кожній групі є достатня кількість студентів, щоб якась категорія студентів не почувалась меншовартісною, ізольованою в групі); спрацьованість студентів один з одним, емоційно-ділова взаємодія між ними; індивідуально-психологічні особливості студентів (екстравертованість/інтровертованість, локус контролю, тип мислення, тип сприймання інформації); – сприяти створенню основних групових правил для поведінки в групі (наприклад: відповідати на емейли учасників групи протягом 24 годин; приходити вчасно на зустрічі і бути підготовленими; здавати все вчасно; відповідати чемно, але чесно на коментарі учасників групи; бути конструктивним, критикувати ідеї, а не людей); – розподіляти обов'язки між членами проектних груп; – призначати ролі (лідер групи, спостерігач за графіком) або ж заохочувати студентів до самостійного розподілу ролей; – здійснювати поділ проекту на етапи, встановлювати дедлайни для проміжних результатів роботи (наприклад, план проекту, графік, бібліографія, перша чернетка); – оцінювати групові процеси через групове оцінювання, взаємооцінювання однією групами, самооцінювання.

<p>Планування групової проектно-ї діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none"> – стимулювання самостійного формулювання загальної мети учасниками проектно-ї групи; – організувати сумісне планування членами проектно-ї групи основних способів і засобів досягнення цілі проекту, відбір можливих методів пошуку необхідної інформації, вироблення та реалізації рішень; – організувати процес опису членами проектно-ї групи свого продукту та його основних характеристик.
<p>Контроль групової проектно-ї діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати процес безперервного моніторингу групової проектно-ї діяльності з метою порівняння досягнутих результатів із запланованими характеристиками: вимога формальних періодичних звітів щодо результату; вимога формальних періодичних звітів щодо групової динаміки. Студенти повинні розмірковувати про продуктивну і непродуктивну динаміку і комунікаційні практики в групі. Це допомагає визначити характер групової взаємодії і розвинути метакогнітивні навички необхідні для розуміння і визначення проблеми; – організувати процес своєчасного самокоректування окремих дій та їх результатів для забезпечення відповідності створеного продукту запланованим характеристикам; – забезпечити оцінювання і самооцінювання процесу та результату ГПД, якості презентації проекту; – контролювати комунікацію в групі (як учасники групи будуть спілкуватись один з одним і обмінюватись своєю роботою та ідеями (емейл, зустрічі тет-а-тет, соціальні мережі, скайп тощо).
<p>Рефлексивний аналіз групової проектно-ї діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати процес поетапного рефлексивного аналізу проробленої роботи; – стимулювати рефлексивний аналіз особистісного і професійного розвитку в результаті виконаної роботи (наприклад, заохочення студентів оцінювати свої власні сильні і слабкі боки (тенденція до прокрастинації (байдикування), відкритість до критики, комунікативні навички тощо); – організувати процес формулювання висновків на майбутнє.
<p>Сприяння розвитку метакогнітивних навичок</p>	<ul style="list-style-type: none"> – організувати процес аналізу щодо потенційного впливу особистісних рис студентів на групову динаміку (наприклад, за результатами самооцінювання студентів організовується обговорення щодо того, які механізми може застосувати група, щоб мати вигоду від сильних боків і компенсувати вплив слабких боків? Відповіді можуть пропонувати: встановлення суворих дедлайнів для прокрастинаторів; розвиток системи «один-за-одним», щоб забезпечити шанс висловитись сором'язливим студентам; використання графіків для презентації завдань студентами, що мають слабкі мовленнєві навички тощо;

	– розвиток умінь студентів здійснювати самоконтроль та оцінювати результати власної пізнавальної діяльності в ГПД.
Розвиток професійної спрямованості студентів	– розвиток здатності студентів аналізувати (структурувати, анотувати, реферувати, інтерпретувати) професійну іншомовну інформацію; – спонукання користуватися професійною термінологією в процесі ГПД; – спонукати студентів до обміну професійною інформацією іноземною мовою.

Висновки. Отже, групова проектна діяльність у процесі вивчення іноземної мови дозволяє ефективно формувати готовність майбутніх фахівців використовувати іноземну мову в професійній діяльності, сприяє розвитку особистісних і професійних якостей студентів, розвиває навички самоуправління і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. Однак без належного педагогічного, психологічного, методичного та організаційного забезпечення цього процесу реальна ефективність ГПД може не відповідати очікуваній у зв'язку із появою серйозних мотиваційних, інтелектуальних та координаційних витрат. Саме тому викладач іноземної мови повинен володіти системою додаткових компетентностей для ефективного застосування методу групової проектної діяльності, що містить навички управління груповою динамікою та соціально-психологічною взаємодією, навички мотивації студентів до участі в ГПД, навички організації роботи в групі та планування, навички контролю за ГПД, рефлексивного аналізу, сприяння розвитку метакогніції студентів, навичками розвитку їх професійної спрямованості.

Психолого-педагогічні умови ефективності ГПД під час навчання студентів іноземної мови повинні містити такі компоненти, як розвиток у викладачів та студентів готовності до застосування та участі в ГПД; формування системи відповідних компетентностей у викладачів та необхідних знань у студентів про особливості проектної діяльності та роботи в групі; розвиток у студентів мотивації до ГПД; врахування особливостей групової динаміки та розвиток позитивної взаємодії в проектній групі; врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів під час комплектування проектних груп; забезпечення рефлексії на кожному етапі ГПД; врахування ролі метакогнітивних навичок студентів у процесі ГПД; розвиток професійної спрямованості студентів.

Перспективою дослідження є аналіз ролі метакогнітивних навичок у забезпеченні ефективності групової проектної діяльності.

Література:

1. Белова Т. Г. Исследовательская и проектная деятельность учащихся в современном образовании [Электронный ресурс] // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. 2008. № 76-2. <http://cyberleninka.ru/article/n/issledovatelskaya-i-proektnaya-deyatelnost-uchaschihsya-v-sovremennom-obrazovanii>.

2. Гребенникова О. А. Условия нейтрализации побочных эффектов групповой проектной деятельности школьников [Электронный ресурс] / О. А. Гребенникова // Вестник НовГУ. – 2014. – №79. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/usloviya-neytralizatsii-negativnyh-pobochnyh-effektov-grupповой-proektnoy-deyatelnosti-shkolnikov>.

3. Ловка О. В. Психологічні умови організації групової проектної діяльності студентів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін (Автореф. дис... канд. пед. наук) / О. В. Ловка ; Університет меднедждменту освіти НАПН України, Україна. 2013.

4. Новые педагогические информационные технологии в системе образования / под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2000.

5. Смутьсон М. Л. Місце самопроекування у проектній парадигмі [Электронный ресурс] / М. Л. Смутьсон // <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v2/i8/4.pdf>.

6. Старкова Д. А. Управление проектной деятельностью при обучении английскому языку [Электронный ресурс] / Д. А. Старкова // http://ifl.uspu.ru/attachments/article/457/ELTA_макет2015.

7. Старкова Д. А. Реализация управленческих методических умений на уроке иностранного языка будущими учителями в ходе педагогической практики [Электронный ресурс] / Д. А. Старкова // <http://cyberleninka.ru/article/n/realizatsiya-upravlencheskih-metodicheskikh-umeniy-na-uroke-inostrannogo-yazyka-buduschimi-uchitelyami-v-hode-pedagogicheskoy-praktiki>.

8. Старкова Д. А. Развитие управленческих методических умений будущего учителя в групповой проектной деятельности [Электронный ресурс] / Д. А. Старкова // <D:/Downloads/razvitie-upravlencheskih-metodicheskikh-umeniy-buduschego-uchitelya-v-grupповой-proektnoy-deyatelnosti.pdf>.

9. Ступницкая М. А. Что такое учебный проект? [Электронный ресурс] / М. А. Ступницкая. – М. : Первое сентября, 2010. – 44 с. // <http://gtl.lokos.net/mdou/files/mdou40/project.pdf>.

10. Eberly Center Teaching Excellence and Educational Innovation [Electronic source]. – <http://www.cmu.edu/teaching/design/teach/design/instructionalstrategies/groupprojects/index.html>.